

School for Teachers
Училище за учители

ЕДНО ПРИЛОЖЕНИЕ НА НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В VII КЛАС

Веселина Тонева

Средно училище „Константин Константинов“ – Сливен

Резюме. Статията предлага едно възможно решение за интегриране на новите технологии в обучението по български език и литература в VII клас и за прилагане на интердисциплинарния подход в уроците за преговор и обобщение. Представя се алтернатива на традиционните методи за преподаване, репродуциране, преговор и обобщение чрез упражнения, предложени в учебници и учебни помагала. Очертава образа на учителя модератор и фасилитатор.

Keywords: digital technologies; education; linguistic competences; digital competences

През последните години в живота на човека навлизат все повече и по-модерни технологии, които, от една страна, улесняват бита му, но от друга – го лишават от насъщно необходими за тялото и духа потребности: от движение, физическа активност, реално, живо общуване с другите и с природата, развитие на въображението, сетивата, словото, емоциите... Независимо от това обаче медийната грамотност се счита за ключово умение в референтната рамка за учене през целия живот наред с езиковите и математическите умения.

Учените алармират, че децата от 6- до 16-годишна възраст прекарват средно по 6 часа дневно пред всякакви екрани. Че „новите родители“ (над 21-годишните) посвещават над 20 000 часа на телевизионни предавания, над 10 000 часа – на компютърни игри; над 1 000 часа – на мобилните комуникации; изпращат и получават над 200 000 SMS; в същото време прекарват под 5 000 часа в четене на книги. Тази хегемония на новите технологии в живота на съвременните възрастни се отразява и на формирането на мисленето, световъзприемането и цялостното личностно развитие на децата. Те навлизат в твърде ранна възраст в дигиталния свят, започват да използват различни устройства на 3 – 4-годишна възраст. Допитване на ООН до родители от цял свят показва, че преобладаващото мнозинство родители,

включително и от страните в Африка, смятат, че детето трябва да седне пред компютъра на 5-годишна възраст. Умението за работа с компютър вече е абсолютна необходимост за почти всяко работно място. А ранният опит е в основата на добрата дигитална компетентност и умението на детето да се грижи за собствената си безопасност в интернет. От друга страна, според голяма част от психолозите за децата в училищна възраст „преяждането“ с новите технологии често води до апатия към учебния процес. Проблемът е сериозен, защото поражда агресия и конфликти. Но това е проблем не на децата, а на възрастните!

Ясно е, че новото Z-поколение има визуално-кинетичен стил на учене, бърза мисъл; ученето му се характеризира с многозадачност и многоканалност. Ако пред децата от това поколение застане учител, за когото новите технологии представляват непреодолима бариера, който предпочита да преподава, а не да направлява и да подпомага децата от дигиталната ера в процеса им на учене, резултатите няма как да бъдат високи нито в количествен, нито в качествен аспект.

Без да претендирам за особена компетентност в областта на новите технологии, но с амбицията да се опитам да постигна баланс между модерното, интересното в ежедневието на учениците и необходимото според учебната програма по български език и литература в VII клас и ДООИ, създадох малък проект за интерактивен урок за преговор и обобщение по български език, който успешно прилагам вече в два поредни випуска VII клас.

Защо именно в VII клас? Първо, защото през първите седем години от училищното обучение децата получават, по изискванията на учебната програма по български език и литература, базисни компетентности по роден език, овладели са в добра степен правописната, граматичната, пунктуационната и лексикалната норма и ги прилагат в практиката. От своя страна, учебната програма по информационни технологии им е осигурила достатъчни дигитални компетентности.

Второ, за всички учители по български език и литература и по математика в прогимназиалния етап от основното образование е известно, че включените в учебната програма за VII клас теми трябва да бъдат преподадени, упражнени, затвърдени и обобщени до датите на НВО, които през последните години са между 18 и 23 май. След тези дати остават още около три учебни седмици, в които учителите полагат неимоверни усилия да задържат вниманието на учениците, ако все пак са успели да ги задържат в час.

Именно тези последни учебни седмици предназначавам за работа по проекта, за реализирането на който е необходимо активното използване на новите технологии. Озаглавила съм го „Ловци на грешки“. Целта е учениците да актуализират и да систематизират своите езикови компетентности (фонетични, граматични, пунктуационни и др. правила), да откриват по

афиши и съобщения, по табели, надписи, рекламни брошури, поставени на публични места, допуснати от авторите им езикови грешки; да си припомнят и да формулират нарушеното езиково правило; със средствата на новите технологии да заснемат съответния надпис; да подготвят и представят пред публика от свои връстници презентация по проекта; да работят в екип. Включените в подобен проект ученици стават по-наблюдателни не само към чуждата, но и към собствената си писмена и устна реч, стремят се да не допускат грешки, знаейки, че „писаното остава“ и „говори“ за своя автор. Убеждават се, че модерните смартфони освен за сърфиране в социалните мрежи могат успешно да послужат и в обучението по български език. Познават ресурсите, които предлага Институтът за български език на официалния си сайт, както и телефоните за езикови справки 0900-12-230; 0879668363 .

Ето стъпка по стъпка планирането и реализацията на проекта „Ловци на грешки“.

1. Споделям с класа идеята си за Проекта, целта, средствата, стъпките за изпълнението му.

2. Поставям като въпрос на избор участието на учениците в работата по Проекта. Държа желаещите да уведомят родителите си и да вземат тяхното информирано съгласие чрез попълването на декларация (приложение №1).

3. Давам им възможност да се разпределят в екипи минимум от 4 – 5 души (в паралелка от средно 25 ученици се получават 5 – 6 екипа), като имам няколко условия: във всеки от екипите да има поне двама души с мобилни телефони с камера; поне един ученик с домашен компютър и интернет, като този ученик да може да работи с операционната програма Power Point за създаването на компютърни презентации.

3. Записвам всичко:

– състава на екипите;

– ролята на всекиго от членовете на всеки екип (фотографи, Power Point master, езиков консултант; говорител). Поставям списък със състава на екипите на таблото в класната стая.

4. Определям маршрут, по който да мине всеки от екипите (след като ден преди това съм минала по главните улици на града и съм набелязала сравнително еднакви маршрути, изключвайки местата, на които се събират големи групи от хора и които не са безопасни за децата). Маршрутите също записвам на таблото.

5. Определям съвместно с членовете на екипите оптималните срокове за извършване на дейностите: а) заснемане на надписите с допуснатите грешки – минимум 10 на брой; б) задължително извършване на езикови справки в официалния Правописен речник на българския книжовен език (в книжно тяло или в електронен вариант) за всеки от надписите и формулиране на на-

рушеното езиково правило; в) изработване на компютърна презентация със заснетите материали, като всеки слайд с грешка да бъде следван от слайд с нарушеното правило (приложение 2 – Работен лист „Екипи и график“); г) в края на презентацията трябва да има слайдове с извод за това кои езикови правила най-често се нарушават; познава ли съвременният българин в достатъчна степен своя книжовен език; да е включен и слайд с предложение как може да се подобри езиковата култура на българите; накрая, в последния слайд – да има информация за авторите на презентацията, източниците на информация (речници, справочници и др.), периода за работа по Проекта.

6. Всеки от екипите изпраща на учителя презентацията си по електронна поща за предварителна проверка и рецензия.

7. Всеки от екипите получава от учителя по електронната поща рецензия и препоръки, придружени от компетентното мнение на учител по информационни технологии за качеството на презентацията.

8. Всеки от екипите има ангажимент да представи презентацията си от работата по Проекта пред класа си и пред други гости в рамките на 10 минути.

9. Всеки от участниците в Проекта получава оценка за извършената от него работа.

10. От получените презентации изготвяме електронна папка, която предаваме в училищния библиотечен фонд.

Винаги след провеждането на този малък изследователски проект правя анкета със своите ученици, с която искам да установя дали този интерактивен метод на учене, преговаряне, обобщаване и прилагане на знанията по български език им допада; дали биха желали да стане елемент от работата по български език и литература през учебната година; какво мислят за него техните приятели и родители; докато са заснемали по улиците на града надписите с допуснати грешки, какво е било отношението на гражданите към тях и т.н. (приложение №3 – вариант на анкета за учениците, участници в Проекта).

Дългогодишният ми опит на учител по български език и литература в прогимназиалната и в гимназиалната степен ме е научил, че мисията на учителя е да създава подходяща среда в своята класна стая, където учениците да се чувстват спокойни, обичани, подкрепяни и насърчавани. Не е задължително тя да е непременно оборудвана в технологично отношение по последния писък на модата. В нея, както и в самия процес на обучение, трябва да има баланс между добрите български образователни традиции и модерността. Проектът „Ловци на грешки“, подходящ за ученици не само от VII клас, е доказано добър вариант за постигането на такъв баланс.

ПРИЛОЖЕНИЕ №1

Декларация за информирано съгласие на родителите за участие на детето им в проекта „Ловци на грешки“

Долуподписаният....., родител на....., ученик/ученичка от.....клас в училище..... Давам съгласието си детето ми да бъде включено в дейностите по проекта „Ловци на грешки“ под ръководството на г-н/г-жа учител по....., които ще се проведат през периода от.....до..... и ще изисква извеждането на учениците от училището.

Подпис на родителя:

Подпис на ученика:

ПРИЛОЖЕНИЕ №2

Бланка „Екипи. Маршрути. График“

Екип 1: 1..... – фотограф
2..... – фотограф
3..... – PP-master
4..... – езиков консултант
5..... – PP-master

Екип 2: (в същия състав)

Екип 3: (в същия състав)

Екип 4: (в същия състав)

Екип 5: (в същия състав)

Маршрути:

Екип 1:

Екип 2:

Екип 3:

Екип 4:

Екип 5:

График на дейностите:

1. Фотозаснемане – от.....до.....

2. Езикови справки – от.....до.....

3. Изработване на презентацията – от.....до.....

4. Изпращане на презентацията за рецензия – до.....

5. Връщане на презентацията с рецензии и препоръки – до.....

6. Редактиране на презентацията – до.....
7. Представяне на работата на екипите пред класа и гостите – от 6 до 14 юни.

ПРИЛОЖЕНИЕ №3

Анкета за учениците, участвали в проекта „Ловци на грешки“

Уважаеми ученици, вашето мнение е важно за мен. Моля да отговорите искрено на всеки от въпросите. Своите отговори отбелязвайте с X. Благодаря за вашето съдействие!

1. Доброволно ли участва в проекта „Ловци на грешки“?	ДА	НЕ	
2. Получи ли преди началото му разрешението на родителите си?	ДА	НЕ	
3. Подходящ ли е този период от учебната година за подобни проекти?	ДА	НЕ	
4. За първи път ли използваш мобилния си телефон за учебни цели?	ДА	НЕ	
5. Оценяваш ли Проекта като интересен?	ДА	НЕ	
6. Какво научи/затвърди/упражни чрез работата по Проекта?			
а) езикови правила	ДА	НЕ	
б) комуникативни умения	ДА	НЕ	
в) умения за работа с технологиите за учебна цел	ДА	НЕ	
7. Би ли участвал/а и друг път в подобен проект?	ДА	НЕ	
8. Как се отнасят към работата ти по Проекта твоите			
– приятели	с интерес	с ирония	с безразличие
– близки	с интерес	с ирония	с безразличие
– съграждани	с интерес	с ирония	с безразличие

**AN APPLICATION OF NEW TECHNOLOGIES
IN BULGARIAN LANGUAGE TRAINING IN THE 7TH GRADE**

Abstract. The article offers a possible solution for integrating new technologies into Bulgarian language and literature training in 7th grade and for applying the interdisciplinary approach in the review and summary lessons. Presented is an alternative to traditional methods of teaching, reviewing and summarizing through exercises offered in textbooks and teaching aids. Outlined is the image of the teacher as moderator and facilitator.

✉ **Ms. Veselina Toneva**

Teacher in Bulgarian Language and Literature
“Konstantin Konstantinov” Secondary School
Sliven, Bulgaria
E-mail: vesi_toneva@abv.bg